

KAKVA NAM JE LITURGIJA?*I. OPĆI OSVRT NA ANKETU*

Sigurno će sve čitatelje naše revije, a možda i druge liturge, zanimati te im valjda štogod i koristiti kakva-takva obrada odgovora na anketu koju smo nedavno proveli među čitateljima »Službe Božje« kako se kod nas obavljaju neki, uglavnom misni obredi. Za početak evo nekih općih zapažanja a zatim će biti obrađeni njezini pojedini brojevi ili njihove skupine.

1. Do sredine nam je veljače stiglo 185 odgovora. S obzirom kako su neki i sami spomenuli da služe 2 ili 3 župe (jedan čak 4, istina, vrlo malene ali međusobno udaljene), može se reći da odgovori u priličnoj mjeri pokazuju kod nas stanje liturgijske obnove i uopće liturgije, barem onih njezinih dijelova koji su zahvaćeni konkretnim pitanjima ankete. To je, poznavajući naše prilike i mentalitet, mnogo više nego smo očekivali. Zato svima koji su se potrudili da odgovore srdačna hvala u ime naše revije i liturgijske obnove kod nas.

2. Neki su nam dodali i svoj bratski pozdrav a izraženo nam je i više čestitki za Božić i Novu godinu. Uzvrćamo jednakim željama i molitvama. Posebna hvala onima koji su, više od našeg očekivanja, izrazili svoje zadovoljstvo s priređivanjem ove ankete. Anketirani iz jedne bosanske župe prijē svojih odgovora počinje: »Divna odluka (i slijede 3 uskličnika). Nadat se je da će uroditi plodovima lit. obnove, željene...!«. Neka Gospodin ispuni te i slične nade pa će ovo donijeti bar neku korist. Ako ne drugu, onda onu koju spominje jedan redovnik: »Evala! Barem ćemo doznati da li svatko luta svojim putem«.

Najduže je izražena molitva potpisanih supruge iz jednoga gradā (kod ankete, naime, sudjeluje i nekoliko običnih vjernika u svoje ime): »Neka vam Gospodin dade da ustrajete u dobru preobrazbe Crkve i svijeta! Neka dođe u potpunosti Kraljevstvo njegovo!« Kada su još dodali izreku Emilijane Löhr: »Besmrtno proljeće već dolazi«, svima može biti na utjehu da eto ima i takvih supruge koji prate i dublje liturgijske sastavke. Bilo ih sve više!

3. Barem se iz 15 odgovora vidi da ih je upravio upravitelj crkve koja nije župska, makar je u anketi nekoliko pitanja koja se njih

ne tiču i zato su ostala bez odgovora. I takve crkve i kapele mogu biti važne za liturgijski život i njegovu obnovu u dotičnoj sredini. No, kako se ne bi mislilo da smo nerealni entuzijasti, iz nekih se upravo tih dogovora vidi da ni u takvim kapelama i crkvama nije sve idealno, kada se npr. ni uz poznati broj redovitih pričesnika sveta pričest ni tu ne dijeli česticama posvećenim kod dotične mise. O tome će biti više govora kod obrade br. 12a, ali je dobro želju Crkve više puta ponavljati.

4. Drago nam je što je na anketu odgovorilo i 6 Slovenaca, jedan čak na posve dobrom hrvatskom jeziku, a drugi je istaknuo da je »stari naročnik« naše revije. Lijepa je to uspomena na njezina prva godišta kada je donosila vrlo vrijednih slovenskih sastavaka. U pojedinačnoj obradi odgovora imat ćemo u vidu i tih 6, pogotovo kada su svi konkretni i dobrim dijelom zdravo napredni, npr. kada spominju još 3 misna kanona osim onih navedenih u našoj anketi, na što se osvrće malo koji hrvatski svećenik.

Za uzvrat spominjemo kako je uz br. 7 jedan hrvatski redovnik naveo da mu u spremanju propovijedi, uz »Službu riječi« pomaže i »Oznanjevalec«, propovjednički priručnik što za slovenske biskupije izlazi 6 puta godišnje, a ove godine najviše u vezi s »godinom zvanja« kako su je odredili njihovi biskupi, i o čemu se dosta govori i piše (osobito u tjedniku »Družina«) pa sigurno i moli. Neka Bog usliša te njihove i naše vruće molbe za porast duhovnih zvanja kod nas, što nam je stavio nedavno na srce i Sveti otac, kao i njegov pronuncij pri rastanku s nama.

5. Kao što smo predviđali, većina je odgovora bila bez potpisa, što im nimalo ne oduzima na vrijednosti. Iako jedan uz svoj potpis dodaje: »Zašto bi bila neka tajna, kad nastojim da se držim liturgijskih propisa?!«, nikako ne znači da ih krše baš oni koji su odgovorili anonimno. Sigurno se oni koji prate našu reviju ozbiljno i odgovorno zanimaju za pravilnu liturgijsku obnovu kod nas. Bez sumnje, mnogi takvi nisu dospjeli odgovoriti jer se nisu potrudili da u svojoj zaposlenosti nađu i za to malo vremena. To valjda naročito vrijedi za gradske župnike, ali malo je naših gradova, koliko se dade razaznati barem po poštanskom žigu na kuverti, a da iz njega nije došao neki odgovor, osim ako je u tom gradu predan pokoji odgovor iz okolnih sela.

6. Kada već u svoj diskreciji odgovore, tako dijelimo, dobro je spomenuti da su oni stigli iz svih naših krajeva, pa i iz hrvatskoga katoličkog centra u Njemačkoj te čak jedan iz daleke Australije. Ugodno se doima da je razmjerno više odgovora iz pokrajina, npr. Bosne, za koje se obično držalo da imaju manje razvijen liturgijski život. Svakako je pohvalno što je na anketu odgovorilo, makar samo kratkim podacima, toliko naših svećenika.

Neki se izvinjavaju što nisu odmah odgovorili, a nije čudno što jedan priznaje: »Zabunom je upitnik ostao u ladici neotpremljen. Opro-

stite na zakašnjenju«. Ima izvinjenja zbog drugih razloga i povoda, većinom posve razumljivih. Kod svih se vidi dobra volja tako potrebna za suradnju kakva je npr. u župnika iz diaspore gdje u župi »nema ni jedne čiste obitelji katoličke. U godini se prosječno krsti jedno dijete, čestoput doneseno sa strane«. Ipak isti dostavlja: »Odgovaram na upitni listić, jer čitam i pratim SB i radi reda«. Da smo svi takvi!

7. Iz velike je većine odgovora očito da je anketa uglavnom uspjela ne samo po broju odgovora nego još više po njihovoj kvaliteti. Između ostaloga ona dokazuje kako nije posve točno kada se općenito tvrdi da je i kod nas splasnulo zanimanje za liturgiju i njezinu obnovu. Više zabrinjuje što se iz razmjerno velikog broja odgovora opaža koliko sva naša pastva, pa i liturgijska, trpi od premalog broja svećenika. Jedan bi župnik na velikoj župi htio na liturgijskom polju učiniti mnogo više, ali za više rada, osobito s djecom, čeka kapelana. Iz razumljivih razloga nismo htjeli ispitivati koliko liturzi na terenu osjećaju pomoći, dotično njezinih manjkavosti, sa strane raznih institucija i pothvata koji za to postoje, koji put ponajviše na papiru. No i bez izravnog pitanja iz nekih se odgovora vidi da i u tom pogledu ima dosta manjaka koje ne bi bilo previše teško ispuniti i popraviti. Nadajmo se boljemu.

8. Vrlo je važno što iz skoro svih odgovora odsijeva iskrenost i prisnost. Jedan piše da IV. rimski kanon upotrebljava »oko 10 puta na godinu«. Još se više za *iskrenost* može pohvaliti, onu čak četvoricu koji za taj kanon zapišu: nikada; premda bi dolikovalo da se i taj kanon bar nekada upotrijebi. Sigurno to ne čine iz nekog jala već iz nepoznavanja njegovoga bogatog sadržaja.

Što bi im tek rekao onaj svećenik koji je svoju napomenu započeo s »Evala« a završio: »Bilo bi zanimljivo doznati zašto mnogi rastežu obred na svoju Prokrustovu postelju!«. Izraz »mnogi« nije pretjeran kad se i u misi čuje toliko nepotrebnih i predugih dodataka (za neke svećenike kažu da kod svake mise održe 4 i više propovijedi) i kad svatko vidi kako se nekima u crkvi uvijek žuri.

9. Ima dosta odgovora koji su konkretniji nego što se očekivalo. Tako neki redovnik upotrebljava ne 3 već 4 stupnjevanja kada na 4. pitanje ustanovljuje: »Poslije 'Pomolimo se' vrlo kratka stanka; poslije (naša nap.: valjda misli na prije ili za vrijeme) pokorničkog čina nešto duža, poslije propovijedi još duža, iza pričesti najduža«. To bi moglo stati osim u prvom slučaju za koji neki trijezni liturgičari misle da bi ta stanka morala trajati barem koliko vremena treba da se polagano izmoli čitav onaj tekst iza »Pomolimo se«. Samo, dakako, treba ljude uputiti na što da misle u toj dragocjenoj pauzi. Drugi će više-manje zanimljivi detalji doći na red kod obrade pojedinih upita. Nadamo se da nas zato nitko neće prekoriti za sitničavost, jer se u materijalnom svijetu sve sastoji od sitnica pa se od njihove ispravnosti sastoji i dostojanstvena ljepota naše svete liturgije.

10. Neki su u svoje odgovore upleli i stvari koje su, istina, liturgijske ali o kojima ovaj naš upitnik ne govori. Tako netko moli: »Kako imate ulogu u obnovi, iznijet ću kritiku nekih da vi utvrdite da li je ta opravdana ili ne. Jedan mi čovjek kaže kako mu se ne sviđa nesimetrična gradnja današnjih novih crkava. Većinom kako inženjer zamisli tako se i gradi.« Kada ne spada drugamo, evo ovdje našeg odgovora: Ako se nova crkva gradila i u neprestanoj (od početka do kraja) vezi s upućenim liturgom, i pogotovo ako je njezin nacrt prema propisima odobren od nadležne dijecezanske Komisije, čini nam se da se i tog vjernika može koliko-toliko uvjeriti kako i ne posve simetrično podignuta crkva ima čak i svojih prednosti, naročito za bolje sudjelovanje cijeloga Božjeg naroda.

U anketi nismo postavili pitanja ni o detaljima s kojima nas jedan apostrofira: »Hoćete li dalje tvrditi, da se i u II. kanonu može spominjati i više pokojnika, i spominjati ih i u IV. kanonu.« Na što možemo odgovoriti: Ovog časa ne znamo na kojeg se našeg suradnika odnosi to pitanje, ali nam se čini da tko baš želi u svakom kanonu smije spomenuti pokojnika ako se za nj misa namjenjuje, a spominjati više drugih redovito neće biti uputno. — Isti ima još jedno pitanje: »Hoćete li napisati koju riječ o tome, da liturgija (kanon) ne zna za nadbiskupe i kardinale nego samo za biskupe?«. Iako pitanje nije došlo iz zagrebačke nadbiskupije (iz koje je, usput rečeno, razmjerno najmanje odgovora) nije nedelikatno izraziti mišljenje kako bi bilo najbolje držati se misala, i odredbe biskupâ da ih se spominje samo kao biskupe (a ako je biskup prisutan da se nadoda ovdje prisutnog) A što o sebi misle naši dragi i mukama opterećeni biskupi čujemo kada baš u kanonu, jednako kao i Papa, sebe nazivaju nevrijednim slugama, posve u duhu Lk 17,10.

Toliko nakon prvoga pomnog čitanja i dužnog uvažavanja svih odgovora. O pojedinim pitanjima u narednim brojevima.